

СЛОВЕНСКИ ЈУГ

ОРГАН ЈУГОСЛОВЕНА У РУСИЈИ.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ. НОВАЦ И ПИСМА
ШАЉУ СЕ НА УПРАВУ «СЛОВЕНСКОГ ЈУГА»
У ОДЕСУ, УСПЕНСКАЯ УЛИЦА 45, КВ. 22.

ТЕЛЕФОН 28—65. УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У ИСТОМ СТАНУ. РУКОПИСИ СЕ НЕ ВРА-
ЋАЈУ, НЕПЛАЋЕНА ПИСМА СЕ НЕ ПРИМАЈУ.

ПРИОПЋЕЊА СЕ НЕ ПРИМАЈУ. ПРЕПЛАТА
ИЗНОСИ ЈЕДНОГОДИШЊЕ 6 Р., ПОЛУ-
ГОДИШЊЕ 3 Р., А ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ 10 К.

У ОЧИ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ПРЕПОРОДА.

Њему, нашем препорођају — идемо у сусрет. Близу је дошао час — и данас сутра зарудиће зора новог живота српског, хрватског и словеначког. Сваки Југословен осећа ту истину, живу као живот, верује у близину и неминовност жућена дана слободе и заједнице, па му срце трепти у предосећању нечег необично свечаног и величанственог: једне историјске ере за нас Југословене, која ће се датовати заједно с новом ером у светској историји. Но оно, што ће у историји света да буде преокрет у смислу порицања и уништења права песнице, порицања и онемогућења светске превласти једног народа, порицања приморавајуће силе, као врховног начела човешке културе, то ће у повесници Југословена да буде стварање и коначна потврда једне сасвим нове чињенице, која је за сад још у порођајним мукама, али која ће данас сутра задивити свет својом младошћу, свежином, лепотом и непобитном моралном силом: Срби, Хрвати и Словенци као једна свесна народна заједница. Из пене узбураног мора изиће тај европски подмладак у препорођеном лику Југославије. И међу најкрупнијим тековинама европског рата биће остварење слободе и братства Срба, Хрвата и Словенаца, уједињених, као један народ, у једном државном телу. Политичко и економско уједињење, као последица племенске истоветности и културног јединства — даће Србима, Хрватима и Словенцима једним ударцем све оне преко потребне основе, без којих смо досад чамели у ропству; а осим тога, још и све оне дивне могућности, о којима су до европског рата у дубини срдаца само сневали највећи, најсветлији, најнапреднији умови нашег народа.

Али, шта да се ради донде, док не пукне светли и жућени час народног препорода? Зар да седимо скрштених руку и да нас време прође у чекању, кад ће и како ће то бити? Зар сваки онај појединац, који у овај мах не гине часно на бојишту славе и слободе народне за живот и срећу потомака — зар ми, који смо засад у заветрини, да, као оглувели од рике топова, не знамо, куд и на коју страну да упремо поглед, куд да нам се вине слободна мисао. Зар да не дамо срцу маха, па да нам се оно не стеже од јада за наше рођене, не грчи од болова за оне, који се приводе на жртву, него ипак да нам то срце, и баш сада буја као горски поток, те да се спрема забуран и величанствен ствараљачки живот, који нас данас сутра чека.

Приберимо мисли и прикупљајмо снагу! Будимо свесни и трезвени, као никад! Треба да се спремимо за овај велики час, те да нас не стигне неспрем е и нерешене. Сваки онај, који је у овај мах — било трајно, било тренутно — било силом, било милом — поштеђен од ратне буре, нека сам себи и својим друговима каже: «Шта да се ради до де, док наши гину на бојиштима? Шта да се ради сад, и шта потом, кад пређе бура, и кад од наших мало ко остане у животу? Дајте, да о томе мислимо, како да се спасе и оно ма и најмање, што се пос е туче и непогоде сачува; јер нема те силе, нит има тог начина, да се у ишти и искорени све до тла... Шта ће бити најпрече и најпотребније оlima, који ће живети после — у новоме животу? Јер јасно се види, да је стари живот отишао у неповрат!»

Пре свега треба, да сваки Србин, Хрват и Словенац — буде на чисто с тиме, да Срби, Хрвати и Словенци, по географским, политичким и економским приликама — имају један једини *modus vivendi*: здружени међу собом, као једна сложна и сагласна целина, у сазнавању опћенитости за све нас једних и истих услова за живот и напредак.

Није овде место, нити је могуће, да се основни постулати будућег живота нашег подробно развијају. Но главно је то, да се баш ти захтеви задовољити могу само једним јединим начином, а то је онај, који је садржан у програму и раду Југословенског Комитета. Национални идеали, као и основни животни интереси, како Срба, тако и Хрвата и Словенаца, манифестовани су у захтеву уједињења свих Срба, Хрвата и Словенаца у једно самостално државно тело.

Чим станемо на тај пут, опет треба да свакоме од нас буде јасно да животне захтеве наше задовољити и оно, што тражимо, добити можемо само тако, ако сви, као један, будемо осећали, мислили, говорили и тражили једно: оно, што је свима нама једнако потребно.

Сувише је рано, да се одмах у почетку ставе питања, којима смо привикли у старом животу. Много од тих питања треба да сасвим отпаду. Нов живот биће на новом калупу и треба да буде нов из темеља. Ми немамо могућности, па ни потребе, да га себи још сад потпуно престаavimo. Форме тог новог живота ствараће се постепено и развијаће се природно у току времена. А ми тре-

ба да будемо готови, да се латимо посла без сваких предрасуда и са међусобним поверењем.

Свако излишно питање, свака неоснована, па тим више неоправдана акција, ометала би главни и основни рад у народу, изазивала би болесне појаве и трзавице, опасне за млад и неискusan организам будуће југословенске државне заједнице. То би пре свега давало против нас оружје у руке нашим непријатељима, којих ћемо после рата имати.

И могуће је, да ће први дани нашег новог живота бити не само радосни и величанствени, него богме и тешки и трудни све донде, док брод нашег народног државног живота не буде коначно дограђен и утврђен, а усколебано море се не стиса после буре.

Рада у нашој препорођеној Отабини биће много! Биће га тако много, да нећемо стизати. — Нас ће бити мало!... Зато треба да будемо људи. И већ сада сваки од нас треба да смишља и да се спрема, како ће бити најкориснији и највреднији члан заједнице, кад се врати кући у завичај — ако изнесе главу, ако не падне као херој у боју.

Па онда, кад сине сунце и буде дан, да се сваки одмах сместа лати посла, понајпречега!

Не седимо дакле скрштених руку и будимо свесни свога позива и своје дужности према Народу и Отабини: и сад, ако устреба гинути; и после, кад устреба радити!

Част и слава витезима, који, ако затреба, живот даду за Народ, који јуначком смрћу увековече своја имена!

Омладинац.

ZAR SE NISI ODLUCIO?

Ti video si stradanje Tvoje, i narod u patnji,

Ti slušao si njegov vapaj bespomoćni
Ti gledao si bar u duhu kraj nedohvatni.

Potlačen i rastrgan medj više dušmana

Slušao si za Kosovo što treba osvetiti;
I mučenike Zrinjskog, Frankopana što umriješe časno.

Ushićen si, znam, pratio osvetu
Srbinovu za Kosovo;

No to je bio dio od svega, Ti želio si ovo,

Da svane dan osvete nove dušmanima svim

I da djelo našeg sjedinjenja ispuni se tim.

Al' sad ti se čudim, brate, zašto si klono?

Il' Ti jošte spoznao nisi da dodje dan osvete,

Il' možda pritisak dušmana tako uplaši Tebe,

Il' njegov vremeniti uspjeh uništi vjeru Tvoju?

Al' znaj, brate, da sloboda nikom ne dodje sama.

Za nju umrijeti treba mirno, s osećajem sreće,

Što tako slavnu smrt sudbina dodijeli Tebi,

Smrt koja će donijeti život drugima i slobodu.

Ne boj se brate! Na muci se poznaju junaci!

Jer junak nisi ako samo jadikovat' znadeš.

Gle! Već idu braća na polje osvete pravedne,

Ustani! Zar ćeš moći ostati skrštenih ruku

I gledat' napore braće da stvore ono, Za što im možda nedostaje sile,

jer tvoja Desnica oklijeva da se gane u pravo vrijeme.

Padne li teret, Tebe možda radi, kakom savješću

Da izidješ pred pokoljenje mlađe? koje oslobodjeno,

Može biti samo sada ili nikada!

TRUMBIĆ.

Teška vremena i veliki događaji stvaraju i velike ljude, koji su kadri da se u tim časovima snadju i da ih izrabe na korist onih ciljeva, koji su im pred očima.

Za naš maleni narod, koji je imao i imade velikih poteškoća do oživotvorenja i ispunjenja svojih snova, nužni su i veliki pojedinci, koji će svojim umom i sposobnostima dati jednako jaki biljeg i boju svojim zahtjevima, kao da potječu od sinova velikih i jakih naroda.

Kad mi ne bi imali u ovim časovima jednoga Trumbića, trebalo bi ga stvoriti, jer je on kadar da svojim auktoritetom i znanjem zamjeni ono, što bi u velikim narodima mnogi drugi pojedinci mogli uočiti, blagodareći snazi i broju svoga roda. Usud nam ga je sačuvao, otevši ga iz ruku krvničke Austrije, koja bi ga sigurno bez mnogo ceremonija poslala na drugi svijet, kao što je učinila sa mnogim našim velikim patriotima.

Dr. Ante Trumbić bio je od početka svog političkog rada uvijek dosljedan, liberalan, demokratičan i anti-austrijanac, te nije nikada, zaoštrile se partijske prilike kako mu drago, htio

Paktirati sa bečkim gromovnicima, i ako mu se mnogo puta pružala zgoda da sjedne na visoka i time u savezu unosna mjesta.

Trumbić je tipičan predstavnik mlade generacije, koja je prva navijestila rat oportunističkoj austrijanštini uvedenoj od stare Narodne Stranke u Dalmaciji, koja je u to vrijeme imala većinu, dok ju nije grupa Trumbića i drugova srušila i preuzela vodstvo javnog života Dalmacije. Njegov politički rad nije ostajao u skromnim provincijalnim granicama Dalmacije, nego je uvijek težio za većim državnim djelovanjem, što se rijetko pruža političaru malenog naroda, jer nema prilike ni mogućnosti da ga izvede. Cutio je u sebi snagu i sposobnost, da bude na čelu jedne jake stranke, koja bi kadra bila igrati jaču ulogu u sudbini našega naroda.

Došla je 1903. godina, koja je u naš narodni život donijela pravi preokret, jer su realizam i širokogrudnije shvaćanje osobito u pitanju srpsko-hrvatskog jedinstva, osjećali i konsolidirali unutrašnje prilike u našim krajevima, te su dalekovidniji političari našega naroda uvidjeli zgodnost momenta, da započnu nekakvu akciju većeg stila, koja bi kadra bila donijeti našem narodu velike koristi.

Trumbić, Milić i dr. zajedno sa banovivskim političkim drugovima, upotreblivši ojačanje i konsolidiranje naših političkih prilika, stupiše zajedno sa madjarskom koalicijom u oštru borbu protiv Beča, našeg vjekovnog neprijatelja. Politički čin pod imenom «Riječke Rezolucije», čije su posljedice nama svima dobro poznate, nije donio onoliko ploda, koliko smo se nadali, ali je sa svim tim bio velikim činom naše političke zrelosti i korakom napred u našem, do tada strančarski rastrojenom, političkom životu.

Dalmacija je uvijek slobodoumno i požrtvorno progovarala silnicima u Beču i Pešti i djelovala takodjer na ostale naše pokrajine u tom radikalnijem držanju. Zasluga za to držanje Dalmacije ide Dr. A. Trumbića i drugove, vrle sinove iste, koji su znali 1912—1913. godine za balkanskog rata onako

muževno i neustrašivo stajati dušom i čuvstvima sa srpskim sokolovima, koji su započeli bili veliko djelo oslobodjenja svoje braće od turskog jarma, dajući znati Austriji, da je to prvi čin našeg Pijemonta, koji će to djelo da nastavi do potpune pobjede onih svijetlih i velikih naših nacionalnih ideala.

Svjetski je rat zatekao Dr. Trumbića izvan granica Austrije, tako da je na taj način izbjegao sigurnoj smrti, koja ga je tamo čekala. Očuvši se u tudjini, nije mario za progone svojih rodni, niti za svoj imetak u Austriji, nego je neustrašivo preuzeo sebi za zadaću, da od emigranata iz raznih naših krajeva formira odbor zakonitih predstavnika, koji će Europi otvoreno i iskreno progovoriti o željama i težnjama našega naroda u Austriji, koji uslijed ratnih prilika nije u mogućnosti da to načini.

Već u početku rata osnovao se je u Rimu Jugoslovenski Odbor iz političkih ličnosti iz neoslobodjenih krajeva, kojemu je stao na čelo Dr. Ante Trumbić. Isti je Odbor uzeo sebi za cilj, da informira neobaviještenu, ili bolje reći, krivo obaviještenu Europu o našim težnjama i zahtjevima. Težak posao preuzeše sebi ti patrioti, koji su znali kakove zapreke i neshvaćanja imaju na putu do postignuća žudjenog im cilja.

Dr. Ante Trumbić u svojstvu predsjednika «Jugoslovenskog Odbora» uspio je svojim znanjem, auktoritetom i pojavom, da stupi u vezu sa najvišim političarima savezničkih nam naroda, koje je znao predobiti za našu pravednu stvar, informirajući ih o našim težnjama i potrebama, uslijed čega smo dobili u istinu jake zagovaratelje naše stvari na budućoj europskoj konferenciji, koja imade da riješi našu sudbinu.

Dr. Ante Trumbić, neumoran, ne poznavajući poteškoća, vrši posao namijenjen mu od naroda, koji će mu se dostojno odužiti kada sunce Slobode i Ujedinjenja sine nad našom mukotrpnom i neprijateljem pogaženom domovinom.

Nemško nasilje.

Nemci so pričeli sedanje veliko in strašno vojno z glavnim namenom, podjarmiti svojem u ošabnemu pospodstvu vse narode. Treba je bilo dolge in skrbne priprave. Sami so bili premaloštevilni, da bi začeli borbo z vsem svetom, zato so raznarodovali desetletja in desetletja zlasti slovanske narode. Njih število so znatno pomnožili slovanski janičarji. Neštete so krivice, ki so jih naduti Nemci prizadejali mirnim Slovanom. Omenjam Slovence, ki jih prisegolomna avstrijska vlada izkazuje poldrugi milijon, bilo bi nas pa gotovo že tri milijone, ako bi peklen-ska roka prokletega nemškega sistema z vsemi nedopustnimi sredstvi ne uničevala lepega slovenskega jezika in njegovih pravic. Celo sedaj, ko prezvesti slovenski narod razmerno najbolj izkrvaveva, ko se naši ljudje bojujejo na najvažnejših točkah vojnih front, še danes, v teh resnih dneh nemška avstrijska vlada uničuje z vso strastjo, kar je slovenskega. Zaplenila je, dr. Krekovo, v nemškem (!) jeziku spisano knjigo «Kroaten und Slovenen», in vendar je Krek pristaš Slovenske Ljudske Stranke, ki je ena onih redkih strank v Avstriji, ki so gojile habsburški patriotizem; prepovedala je izhajati «Gorenjcu», klerikalnemu tedniku, torej gotovo patriotičnemu listu. Avstrijska pravica je vrgla v ječo poslanca Grafenauerja, samo zato, ker se je drznil tudi v vojnem času potegovati se za pravice koroških Slovencev, in s tem seveda motil javni mir. Nemštvo si samo koplje grob s svojim nasiljem. Preroško je govoril svojčas pisatelj Cankar v Mestnem domu ljubljanskem: «Avstriji ni pomoči, pustimo jo, da se pogrezne v lastnem blatu». (dobesedno «d...»)

O nemškem nasilju v Rusiji smo večinoma malo slišali do vojne. Ujetništvo pa nas je prepričalo, da je bila slovenska Rusija razmeroma še bolj v nemških krempljih, kot mi. Nemški baroni in grofje so uživali v Rusiji posebne predpravitve, Nemci so imeli do zadnjega časa glavno besedo pri

vseh važnejših uradih. Oviral so napredek ruske omike, hoteli so, da ostane mušik neizobražen, da bi tujec lažje izžemal ruskega domačina. Tudi vojni vjetniki Slovani se imamo v prvi vrsti zahvaliti raznim germanofilom, ki so nam s pretiranimi poročili na višje oblasti omejili in deloma vzeli začetkom dano svobodo in dobro oskrbo.

Široko je bila odprta pot v Rusijo nemškemu kapitalu in industriji; od vseh strani sveta prišedši Nemci so dobivali dobre službe in mnogo najlepše zemlje na tej in oni strani Urala. Mehki ruski narod je bil na lastni zemlji suženj privandranega Nemca, ki je pošiljal s žuljavimi rokami ruskih «rabortnikov» pridobljene tisočake v razne banke «Vaterlanda», torej imperatorju Vilhelmu za bodočo vojno z Rusijo.

Ruski narod je šele mnogo mesecev po vojni spoznal potrebo boja z nemškim nasiljem. Potrjeni so zakoni o likvidaciji, pa vsa stvar gre precej počasi od rok. Lahko rečemo: nikomur se še danes tako izvrstno ne godi kot Nemcem podanikom Rusije.

Na vojno mnogim ni treba, pomagajo n. pr. le v bolnicah. Nemški jezik je sicer prepovedan, vendar pa je izjema v cerkvi: i nemškim katolikom i protestantom je dovoljen nemški jezik pri bogoslužbi. Nemcem ne manjka ne mesa, ne belega kruha, svoje produkte: živino, vozove drago prodajajo vojni upravi; od vojne imajo le dobiček.

Da bi lažje izvršili poljska dela so jim zemske uprave dale na pomoč ujetnike Slované. Clovek bi mislil: Nemci bodo zato hvaležni državi in nam. Pa prvo in ne drugo se ne uresničuje. V svojih izražanjih Nemci ne poznajo prijazne besede o ruski upravi in ruskem ljudstvu. Mušik je Nemcem neumnež, ki ne zasluži drugega, kot dosedanjega izsesavanja.

Zalostni so Viljemovi agentje kadar časopisi poročajo o ruskih zmagah, in še vedno upajo, da pride lepega dne «krvavi cesar» ter reši njih posestva likvidacije. Celo o najvišjih osebah se

Podlistek.

GABRIJELA.

(Posvećeno sestram-usmiljenkam ruskega rudećega križa).

Pozdravljena Gabrijela...

Nad menoj se je sklanjal Tvoj obraz v tistih dneh, ko je stala smrt na pragu sobe in me gledala z otlimi očmi, vabeća me s seboj. Tvoja bela, drobna roka ji je branila pristop do postelje. Bežala je smrt in blodne sanje so bežale z njo. Zarja Tvojih lic jih je pregnala in Tvoja roka je ustvarjala pomlad moji duši.

Včeraj so me naložili na voz, težak in okoren. Slama je bila na njem, seno za vzglavje. Spređaj je sedel clovek, majhen, otroški, klobuk globoko na čelu. «Tihonko» je požvižgaval neko melodijo ruske pesmi, a na obrazu se je videlo, da so misli daleč od te pesmi.

Sveži jutarnji zrak je objel moje čelo in prsi so zadihale z globokim dihom. Rana v prsij je skelela in kri je zalivala ranjena pljuća.

«Ali se bodemo dolgo vozili?»

Voznik je zamahnil z bičem. Zdelo se mi je, da je s tem mahljanjem hotel pokazati daljavo. Nato je rekel s pevajoćim glasom: «Ne».

«Do poldne», sem vprašal in strah je bil v tem vprašanju.

«Do večera».

Njegov glas je bil zamolkel, pridržan, kakor, da se je srdil, da je povedal resnico.

Legel sem vznak, z resignacijo v duši.

Nad menoj se je vzpenjalo obširno, neizmerno nebo, ki se mi ni še nikoli zdelo tako veličastno in veliko, kakor v tem trenutku

mojega obupa. V tem neizmernem prostoru sem se videl tako neznatnega, kakor se ne začuti niti črv pod stopinjo cloveka.

Že včeraj so me vozili ves dan in voz je skakal in me potresal z vso srditostjo, kakor da ve, da vozi neprijatelja. Vsak njegov tresljaj je bila žgoća bolećina krvavećih, ranjenih prsi.

A sedaj zopet, zopet do večera...

Voznik je nategnil vajeti in spustil bić. Konja sta potegnili. Voz je zaškril, zastokal, kakor, da ga boli rana kje v ogrudju in hitel nevzdržno naprej po široki, pešćeni cesti ruskih step.

Voznik je molćal. Njegov klobuk se je pomaknil na zatilnik in čelo je obsevalo solnce. Prenehaj je požvižgavati melodijo ruske pesni in tu pa tam s tenornim glasom vzpodbujal konje s kratkimi vzkliki.

Nenadoma se obrne k meni.

«Si laćen?»

V njegovem pojoćem glasu je bila meh-kost.

Trudno sem se nasmehnil.

«Že od včeraj nisem jedel ničesar».

Voznik je zmajal z glavom, nato pokimal, kakor v odgovor svojim mislim.

«Potrpi. Mleka dobiš!»

Za pol ure se ustavi voz. Čutil sem v onemoglem polusnu ranjenega cloveka, kako je objel voznikov pogled moj bezkrvni obraz.

«Ali piješ mleko?»

«Pijem», sem odgovoril in odprl oči.

Na desno kakih dvesto korakov je stala hiša, nizka, s deskami krita.

Voznik je vstal, položil roke k ustam in zaklical:

«Hej!... Maruška!»

Glas je planil po stepi. Nikdo se ni odzval.

Zaklical je vnović, moćneje in zateglo:

«He-ej!... Maru-škaa...»

Za trenutek je priletel do voza sopranov glas mlade ženske:

«Kaj si Ti, Vasilij Petrović?»

«Jaz, Marija Ivanovna... Mleka prinesi, hej... Ranjenca vozim!»

«Takoj, takoj!»

Čutil sem v tem «takoj» soćutje, pomešano z radovednostjo. Voznik pa se je obrnil k meni in mi namignil z očmi.

«Napiješ se mleka in ozdraviš!»

Maruška je prinesla mleka, poln lonec, dobrega in še gorkega. Z veseljem je gledala mlada ženska samaritanka, temnih oći, rudećih, zdravih lic in črnih las, kako sem pil odđihovaje z naglim, trudnim dihanjem s krvjo napojenih pljuć.

«Ali je naš», je vprašala in njene temne, žareće oći so se uprle v me:

«Avstrijec je», je odvrnil voznik.

Temne oći so se odprle širje. V njenem glasu je zvenelo soćutje in radovednost.

«Avstrijec? ... Ranjen?»

«Ranjen», sem odvrnil «v prsa, z bajonetom, tu na levi strani in v noge, v desno stegno».

Maruška je stopila bliže.

«On govori po naše?»

Zaćudenje je bilo v njenem glasu, da govorićo Avstrijci tudi ruski.

Voznik je odvrnil:

«Saj je Slovan!»

«Ali boli rana», je vprašala Maruška z glasom prikrile radovednosti videti rano z boja.

«Boli», sem odgovoril in pokazal na obvezo krog prsi, belo, s krvavo še mokro pego na mestu, kjer je bila rana.

Drobna roka Marije Ivanovne se je dotaknila obveze in njene temne oći so postale

vlažne. Rosa v njenih oćeh je blestela kot diamant.

«Bedni, bedni clovek», je rekla tiho.

«Vojna», je zmajal s plećami voznik in nategnil vajeti.

Voz je vnović zaškril in se ganil.

«Iskrena hvala ti, rusko dekle», sem rekel v slovenskem jeziku. Razumela me je. Njena roka mi je pomignila v slovo.

Gledal sem za njo, ko je odhajala nazaj proti hiši in klical v duši:

«Iskrena hvala ti, rusko dekle, za solze v tvojih temnih oćih. Videl sem jih in pojile so mi srce in dušo».

Nebo se je prevleklo z oblaki. Črno so gledali in preteće, od časa do časa silnejši in silnejši.

«Odeni se» je rekel voznik in pokazal na plahto, ležećo poleg mene.

«Dež bo vsak hip!»

Nisem ga poslušal. Zakaj bi se odeval, ko je tako gorko in soparno.

Voz je dirjal naprej in škrilal. Onemogel sem ležal in bolećine so prenehale, kakor da so se preselile v voz, okoren in stokajoć, ter ga mućile mesto mene.

Gledal sem v nebo in v oblake.

Veter se je pripodil od zapada, zaplesal krog moje glave in me božal prijetno po razgretem čelu in licih.

«Odeni se» je opomnil vnović voznik.

A jaz sem gledal oblake, kako so se valili drzno in ošabno k ognjenemu solncu in ga zakrili popolnoma.

Padle so posamezne kaplje dežja.

«Odeni se», je zakrićal voznik in me odel. V njegovem glasu je bila jeza.

«Ves se premoćiš, in umreš».

(Nadaljevanje).

izražajo tako, da bi v Avstriji za svoje veleizdajniško počenje žele davno dobili vrv okoli vratu.

In kako ravnao z vojnimi ujetniki. Od 2. ure zjutraj do 10. ure zvečer mora ujetnik opravljati razna teška dela, mnogokrat brez oppoldanskega oddiha. Gospodar mu ne preskrbi poštene obleke in obuvala, in neredno mu izplačuje za tako naporno delo nepojmljivo nizki mesečni zaslužek 6 rubljev. Hrana slaba, neredko več dni pogrevana. Nemški delavec in delavka uživata izvrstno hrano pri gospodarjevi mizi, vojni ujetnik in ruski работник ali работница pa uživata često neužitne ostanke v kotu.

Borbo z nemškim nasiljem smo imeli doma, borbo imamo tu. — Sv. Jurij, kdaj zadaš s svojo sulico smrtni sunek tej zmiji germanski!?

Осуда у бањалучком процесу.

(Свршетак.)

На 10 година : 56. Јово Бањур, неж., трговац. — 57. Стеван Николић, неж., учитељ. — 58. Јован Н. Поповић, неж., директор економског одјела земаљске владе. — 59. Љубомир Мијатовић, неж., свршени правник. — 60. Драгутић Дакић, неж., сељак. — 61. Петар Божић, неж., пекар. — 62. Симо Мирковић, неж., инженир. — 63. Вукашин Бабуновић, студент медицине. — 64. Атанасије Крстић, ож., двоје дјеце, пристав код владе. — 65. Ђоко Николић, ож., сељак. — 66. Милан Мајсторовић, ож., четворо дјеце, трговац. — 67. Ђорђе Михајловић, ож., четворо дјеце, златар. — 68. Милош Ђуран, ож., једно дијете, чиновник Просвете. — 69. Душан Лукић, ож., двоје дјеце, колар. — 70. Стево Томковић, неж., учитељ. — 71. Рајко Милановић, ож., бравар. — 72. Милан Њанћ, неж., студент теологије. — 73. Ђокан Ђорчић, ож., четворо дјеце, поседник. — 74. Душан Богумић, ож., једно дијете, учитељ. — 75. Јован Калдесић, ож., петоро дјеце, поседник.

На 7 година : 76. Вићентија Савић, неж., трговац. — 77. Јован Лукић, удовац, четворо дјеце, слуга. — 78. Стеван Жакула, ож., двоје дјеце, директор трговачке школе. — 79. Чедомир Јелић, ож., троје дјеце, трговац. — 80. Васо Медан, ож., свештеник. — 81. Ђорђе Обрадовић, неж., банковни чиновник. — 82. Др. Јово Симић, ож., једно дијете, народни посланик, инженир. — 83. Јаков Младеновић Милојкић, ож., осморо дјеце, поседник. — 84. Гајо Давидовић, ож., четврс дјеце, подушеник. — 85. Милан Обрадовић, удовац, четворо дјеце, учитељ. — 86. Коста Вукадић, ож., сељак. — 87. Др. Владимир Ђоровић, ож., једно дијете, тајник земаљског музеја. — 88. Др. Војислав Кеџмановић, ож., двоје дјеце, лијечник. — 89. Илија Сакота, ож., трговац. — 90. Вељко Вујашиновић, ож., једно дијете, гимназијски професор. — 91. Самуило Давић, неж., сељак. — 92. Спиро Солдо, неж., свршени филозоф. — 93. Цвијетин Бобар, ож., петоро дјеце, сељак.

На 4 године : 94. Даринка Малић, дјевојка. — 95. Др. Ристо Јеремић, ож., двоје дјеце, лијечник. — 96. Др. Васиљ Рундо, ож., адвокат. — 97. Лазар Баврлица, удовац, четворо дјеце, сељак. — 98. Петар Јојиновић, ож., троје дјеце. Већи дио осуда изречен је због велеиздаје или због судјеловања код велеиздаје; казне релативно блаже изречене су због шпионаже и увреде величанства. Сви осуђени због велеиздаје и због судјеловања код тога злочина, проглашени су кривима, да су у намјери, да силом раскину везе Босне и Херцеговине са Аустро-Угарском, ступили у току 1911. до 1914. године у револуционарно друштво Народна Одбрана у Београду, као извршујући чланови за Босну и Херцеговину, точно знајући циљ друштва, које је имало у виду приношење силом Босне и Херцеговине краљевини Србији, дизање устанка

у овим провинцијама у згодну часу, нарочито за вријеме рата и да су сарађивали на овоме потхвату велеиздаје.

Васиљ Грђић је осим тога крив да је имао удјела у организацији револуционарног друштва Народна Одбрана у Београду, да се је бавио шпионажом, да је као тајник друштва Просвете радио у споменутом правцу велеиздаје, нарочито пропагандом ширеном у органу друштва, књигама, брошурама и предавањима, раздражујући српски православни народ на устанак, пропагирајући политичко уједињење свега српског народа, истичући жељу, да се уједињење макар и силом реализира.

Недељко Зарић и 8 других особа, криви су, да су у споразуму и по договору са српским официром (Коста Тодоровић) служили посредницима за вијести писане и усмене између чланова Народне Обране.

Бранко Чубриловић је крив, да је оснивао друштва Српски Соко, знајући њихов велеиздajнички циљ, о којему је већ говорено, такођер, да је у истим друштвима систематски револуционарно дјеловао.

Стеван Николић је крив, да је ступио као члан у Српски Соко, да је радио као његов предједник, знајући добро његов велеиздajнички циљ и његову везу са Народном Обраном.

Симо Мирковић и Др. Владимир Ђоровић, криви су : да су први као предједник Просвете, а други као његов тајник, управљали дјеловањем овога друштва, са циљом да раздраже народ на револуцију писањем и пропагандом друштвеног органа, алманаха, књигама, брошурама и предавањима, приказујући савршену слободу и узорне политичке, социјалне и економске институције краљевине Србије, успоређујући несавременост остале државе, помањкаше слободе и угњетавање српског народа у аустро-угарској монархији, са циљем, да пробуди у њему презир, мржњу и одвратност за све оно што је аустро-угарско, а напротив фанатичну љубав за све оно, што је српско; надање у циљу, да се помогне српска организација у земљи, као Соко и Побратимство, знајући добро за везе ових организација, као посредника сличних институција у краљевини Србији са Народном Обраном, да су за ту акцију довели у везу Просвету са Народном Обраном, пропагирали идеју уједињења свега српског народа и будили у њему жељу, да се уједињење реализира силом.

Милутин Јовановић крив је, да је са осталим члановима читаонице у Жепчу, у години 1914. јавно на концерту намјерно увриједио поштовање његовом царско-краљевском величанству, јер је снимио његову слику, која је висила у читаониčkoј сали и премјестио је у стару кухињу, сада просторију за остављање старих предмета.

Петар Јајинић је крив, јер је пробао писменим путем дражити на мржњу и непоштивање његовог царско-краљевског апостолског величанства. У његовој билежници били су његовом сопственом руком написани говори, које је нећељами у селима држао, а завршавају се овако : «И не уведи нас у искушење, но избави нас од лукавога Фрање Јосипа».

БОРБА ЈУГОСЛОВЕНА ЗА УЈЕДИЊЕЊЕ.

Кратак историјски преглед.

(Наставак.)

У IX-ом веку поникле две друге словенске државе : Србија и Хрватска. И ако суседне и у непосредном додиру, ове су државе, због оштре границе, која одваја утицај Истока од Запада и цивилизацију два света, остале подвојене, али нису биле у непријатељству. Под династијом Криминовића Хрватска победи Млечиће и постаје апсолутни господар обале, али није могла противстати Мађарима и 1102. год. образује са Мађарском персоналну унију. После турске инвазије, Хрватска и Мађарска улазе 1526. г. у царство Хабзбурга, у коме се стању налазе и данас. Српска држава, и ако је победила Грке и Бугаре, није могла противстати Турцима и после битка на Марици 1371. и на Косову 1389. подлеже. После пропасти српске државе, велики део народа напусти рођено огњиште и настани се у Мађарској и Хрватској, где продужава борбу.

У почетку XVIII-ог века, Црногорци после сече Турака васпоставише слободну српску државу.

У 1804. г. под Карађорђеом Срби подиглоше устанак и после дугих и огорчених борби извојеваше под Кнезом Милошем Обреновићем извесну самосталност и аутономију. Доцнијим ратовима Срби проширише земљу, прогласише независност и обновише краљевину. 1912 год. Срби поведоше опет рат ради ослобођења браће, која се налазише под турском управом; рат се заврши победоносно, али то изазва крвавији српско-бугарски, који се заврши потпуно српском победом. Срби нису могли уживати плодове победа, јер аустро-угарска монархија није могла дозволити оно, чему се увек противила, стварање једне велике словенске државе, која ће јој запречавати пут на исток, те зато изазва и у историји света незапамћен рат.

Идеја оснивања самосталне југословенске државе није никад престајала да живи. У почетку IX-ог века за време владе Љутовиде Посавског сва три трибуса, као један човек, поведоше борбу против Франака. Хрватски краљ Томислав и српски Михаило Вишевић заједнички одбијају почетком X-ог века напад Бугара. Стара српска царевина одржавала је увек добре односе са Дубровчанима, а српски цар Душан, после пропасти хрватске независности, наставио је политику краља Томислава трудећи се да ослободи далматинску обалу. На крају XIV-ог века, босански краљ Твртко старао се, да у најкритичнијем добу по Југословене, изврши уједињење српско-хрватских земаља. Треба потсетити, да су Мађари, по наговору папином, водили у овом добу крсташку војну против Богумила у Босни, и да су приликом једног похода, којих је било шест, удавили младог босанског краља, сина Твртковог, и 70 босанских племића. Словеначки грофови Пељски спремају у том времену програм ослобођења и уједињења. У XVI-ом веку сељаци словеначки и хрватски под водством краља Матије Гунца покушавају, после учестаних побуна, да оснују националну државу. Словенци и Хрвати после вековних борби нису ипак успели да оснују самосталну државу. Преносећи борбу на поље парламентаризма, они теже да остваре своју аутономију.

У XIV-ом веку јавља се још један елемент, који је главни фактор дубоког етничког јединства. Услед навале Турака Срби напуштају своју земљу и повлаче се на север. Та сеоба Срба и укрштање са Хрватима и Словенцима траје од XIV. до XVIII. века и уништила је сваку преграду народносној или политичкој баријери између Срба, Хрвата и Словенаца. Трагови овог мешања виде се у дијалектима, који се укрштају и спајају. Хрвати су се померили ка Белокрајини, а затим, измешани са Словенцима кренули су у доњу Аустрију и Моравију где се и данас налазе. Највећи су покрети код Срба, који од XIII-ог века, под навалом Турака, померају центар државни ка северу, и насељавају на западу оне земље, које су напустили Хрвати, као и југо-источну Мађарску, где су одавно живела мања југословенска насеља. После пропасти самосталности српске државе, идеја о независности прелази у Угарску, где се задржала до ресторације народне. Као вазал угарског краља и господар крајева око Вилагоша, помиње се у том добу Димитрије, син краља Вукашина, а брат Краљевића Марка. На крају XV-ог века, Срби се населише у тако великом броју, да њихов вођа Змај Вук Бранковић прими титулу српског деспота и постаде моћан као сам краљ. У 1526. год., после пропасти независности Мађарске, Срби су покушали да под царем Јованом образују самосталну државу, али нису успели. То су покушали под деспотом Ђурђем Бранковићем, али су пропали, а деспот Бранковић, који је веровао бечким обећањима, беше отрован после двадесет две године проведене у тамници.

После пропасти самосталности државне, Југословени, заведени ласкавим обећањима бечких Цесара, кад је Аустрија имала да издржи навалу Турака, стадоше на страну Аустрије, сматрајући бечке императоре као савезнике и ослободиоце. Таквим схватањем, Хрвати без ичијег притиска изабраше 1527 г. на своме сабору Фердинанда Хабзбурга за свог краља. Срби, Хрвати и Словенци, сматрајући бечка обећања као истинита, поставише од својих груди жив зид против навале Турака. У том циљу била је образована «Војничка граница» са засебном органи-

зацијом, која је трајала до друге половине XIX. века. Али поред свет пожртвовања и искрене оданости Југословена, Аустрија је сматрала и Србе и Хрвате и Словенце као ратно средство, и старала се увек да их раздели и угуши сваки покрет за слободу. Већ после четири месеца по избору Фердинанда за свог краља, Хрвати пишу са свог сабора истом краљу, да откада њега изабраше, да су их оставили сви пријатељи, и да се осећају подјармљени. Племићи хрватски разочарани покушаше да се одвоје од Аустрије, али Беч победи и 1671. падоше племените главе хрватских бораца и мученика Зринског и Франкована. Осамнаест година доцније, Аустрија отрова последњег српског деспота Ђурђа Бранковића.

Треба напоменути да су се Срби насељавали на западу до Истре. На крају XVII-ог века највећи део Босне, Далмације и Хрватске био је насељен Србима. У овим крајевима, нарочито у Далмацији, Срби и Хрвати поведоше узајамну борбу против Турака, борбу «ускока».

Пре него што пређемо на догађаје XIX-ог века, потребно је да кратким излагањем преставимо рад на књижевном пољу, где се још више манифестује јединство идеје заједнице Хрвата, Словенаца и Срба.

У XVI-ом веку идеја о заједници јавља се у далматинској књижевности. И ако католик, песник Лучић слави у својим песмама српске свете и јунаке. Други књижевници штампају своја дјела у Љубљани. У XVII-ом веку песници, као Барановић, служе се народним изразом «словенски» за изражај патриотских осећаја. Историци Орбини, Витезовић и Валвазар (Словенац) пишу «југословенску историју». Калић предлаже употребу заједничког литерарног језика. Гундулић слави српску државу. Крижанић, најистакнутији Хрват, ради на културном зближењу и отворено тражи уједињење свију Југословена. Србин Доситеј Обрадовић крајем XVIII-ог века, пошто је пропутовао и испитао југословенске земље, енергично тражи њихово уједињење. Словеначки свештеник Варник растура међу својим земљацима дела српског калуђера Рајића.

(Наставиће се.)

Недељни преглед.

Ratište.

Zajednička akcija saveznika dala je već u ovo 15 dana vidljive plodove. Nijemci na svim frontama prisiljeni su na obranu, te izgube inicijativu iz svojih ruku. Jedino još pod Verdnom kušaju, da uz cijenu ogromnih žrtava zadrže inicijativu, koju im Francuzi od vremena do vremena protunapadajima oduzimlju.

Nijemci potiskivani na svim frontama moraju da uvide jednom, da su izgubili igru, koju su oni, ne računajući na sebi škodne posljedice, započeli. Krvavi i teški okršaji na samom jednom bojištu, skupčani sa silnim gubicima, moraju biti ozbiljnom opomenom za Nijemce, koji sada imadu tri fronta, te moraju biti na čistu, da im nije dosta pobjedjivati na jednom frontu, nego na tri, ako misle da održe svoje dosadašnje plodove.

Na zapadnom frontu poduzeto nastupanje Francuza i Engleza razvija se u potpunom redu, te se Francuzi već približise važnoj njemačkoj tvrdji Perronu, koja imade veliku vojničku važnost jer bi u slučaju pada iste odsjekla Nijemce, operirajuće u Belgiji. Englezi, valjano spremni, idu lagano ali sigurno naprijed tako, da su na duljini od 8 milja uzeli sve tri obrambene njemačke linije. Mase njemačkih zarobljenika, koje kroz ovo 15 poslijednih dana previsuju u samih Engleza 189 oficira i više 10.779 redova uz 18 teških topova, 30 haubica i 66 mitraljeza i mnogo drugog ratnog materijala. Francuzi u svom brzom i uspješnom nastupanju baciše Nijemce na mnogo kilometara na istok zarobivši oko 200 oficira, 17.000 redova, 82 topa, 90 mitraljeza. Ove brojke najbolje govore o teškim porazima nanešenim Nijemcima na zapadnom bojištu, koje je po mnijenju njemačkih vojničkih auctoriteta bilo neosvojivo jer je utvrđenje po svim najmodernijim načelima vojne tehnike.

Snaga teške francuske i engleske artiljerije i sva sila izbačene municije ne poznaje zapreka, te ruši i obara sve pred sobom, spremajući i čisteći put hrabroj pješadiji do izvršenja udara na nož. Nijemci svim sredstvima kušaju, da zadrže nastupanje saveznika na

западу и бацију војску са руског фронта, и то највише са сјеверног двинског-ришког дијела. Оваково бацање и ослабљивање једног фронта на корист другог може бити судбеносно за Нјемце, који ће на тај начин летићи с једне стране на другу као муха без главе на концу конца морати подлећи.

У овој посљедњој недјелји опажамо на двинском дијелу успјешни краћи покушај наступања руских војска генерала Куропаткина, који се је овјенчао успјехом, задобивши простора на западу.

Војске генерала Брусилова не мирују него од времена до времена чине кратке али одријешите ударце, који су баš допринјели у велике ојачању десног руског крила оперирајућег на обим обалама Стохода. Ријека Стоход је посљедња природна јака обранбена линија до Ковелја, којег Аустро-Нјемци пошто пошто хоће да одрже те се ради тога упорно држе. Мунјевићим ударцем генерала Лјеша наступајућег од Чарторијска и Рафайловке — пробијена је нјемачка линија код селишта Манјевић Гулјевић на начин, да су Нјемци изгубили на самим заробљеницима око 350 официра и 12.500 редова и сву силу митраљеја и 40 топова, од којих је 18 тежких. Та кретања руске војске допринјела је промакнуће бојне линије за 40 кл. на запад и дошла је за ледја Аустро-Нјемцима стојећим иза Стохода.

Други знаменити прорив нацњен је војскама генерала Сахарова на југо-истоку Свинјухи у правцу Владимир-Волинскога тако, да Ковелј бива све више угрожен са југа, гдје је земљиште много приступачније и zgodније за операције, него ли сјеверније од истог пред самим Ковелјем, гдје је земљиште моћварно и пуно блато, те према томе незгодно за операције већег стаила. За сами један дан заробљено је између Ковелја и Владимир-Волинскога преко 13.000 војника, 30 топова од којих је 17 тежкога калибра.

Аустро-Германци у брзом темпу узмићу на запад тако, да ћемо кроз кратко вријеме имати важнијих успјеха, који ће дати нови, јаки правец на ратишту.

У посљедње доба преузета је јака офанзива и на Кавказу, гдје је успјело храбрим руским војскама Николаја Николајевића преузећи опет иницијативу у своје руке те бацили далеко на запад турску војску. Завузећем Маматума и Бајбурта исправљена је линија руских армија, те озбиљно пријети завузећем Медзид-Дага, важног стратешког пункта.

Вијести из домовине.

Парница проти проф. Васи Стајићу. Новосадски «Ујвидек Hirlap» од 26. V. доноси чланак под насловом «Дејство рада Народне Одбране» и овако пише:

— «У августу прошле године претресао је сегедински првостепени суд велеиздајничку министр-парницу јужноугарских професора и ђака, због њихових веза с Народном Одбраном.

У средишту парнице стајао је Васа Стајић, професор српске учитељске школе у Сомбору, који је осуђен био на 22 месеца затвора и на 1000 круна глобе. То није била прва казна Васа Стајића. Једном је због дражења на мржњу против народности осуђен на 6 месеца, други пут на 1 годину државног затвора сегединским судом, а ускоро затим осуђен је на 18 месеца исто тако због дражења ноћног у својој ревији «Нови Србин».

Појединости тога чудовишног претреса су познате. За време претреса се обелоданило, да је Васа Стајић развио сомборску препарандију у право агитационо гнездо, које је одржавало тесне везе с Београдом.

После његове шестогодишње професорске службе дисциплинаријом путем избачен је из Сомбора, јер се утврдило, да су његови ђаци у својим писменим задацима а на његов потицај, расправљали противдржавне теме, но сем тога и зато, што је Стајић злоупотребио допуштење управитељско, место излета по јужној Угарској, одвео је ђаке у Београд, где их је дао да се упишу у чланове Народне Одбране.

Васа Стајић је у интересу велико-српске агитације покренуо часопис под насловом «Нови Србин». Тај месечник за време свога једногодишњег излажења стекао му је свега осамнаест месеци државног затвора.

Када је управитељ препарандије забранио ученицима читање тога часописа,

добивао је писма с мртвачким главама, у којима су га позивали да новуче своју наредбу.

Два броја тога листа доспела су у руке новосадском државном тужиоцу, који је одмах тражио конфискацију, по којој ствари је на основу предлога данас првостепени краљ. суд донео пресуду. — Суд је наредио да се бројеви 3. и 4. добављеног часописа, штампаног ћирилицом словима, конфискују и пониште. Пресуда је саопштена свима угарским судовима и минисру унутрашњих дела ради извештавања административних судова, а оба броја ревије предата су тужиоцу ради уништења.

Јасну светлост бацају та два броја конфискованог листа на средства српске агитације, на српски подземни рад, којим су потпиривали ватру рата још 1912. год. Пада у очи, што се лист појавио у Сомбору, штампан у штампарији Владимира Бајића, те не можемо да разумемо, како се могло догодити то, да је у Сомбору ма да онда још није било пензуре — тај лист могао да излази и како су га могли ширити, откуд се могло догодити, да тај лист није смеа конфискован по изласку, већ су судови приморани тек сада после 4 године да поништавају један по један пронађени број.

Пресуда, која наређује конфискацију 2 примерка, излаже у свом образложењу, да поништен спис уздиже Србију и њене војнике и то као такве, који су у балканским ратовима једним делом већ остварили снове и наде српскога народа, наиме, да уједине цело Српство.

Штампани спис назива Угарску тиранском државом, која своје грађане српске народности искористила товарићу их сваковрсним теретима, а зато им не даје ни једне једне школе, и напоследку оплакује српску војводину, коју већ пригроб покрива.

И такав је тон тога часописа до краја. Мађарски државни поданик, који о нашем хлебу живи, тако пише о нама! Један таков човек, коме је поверено образовање оних, који ће једном имати за дужност да нам уче и васпитавају децу. Васа Стајић сада издржава своју казну а ми мислимо да ће овај рат онемогућити да се слични случајеви понове, јер онот гвезда пожара, одакле је потпиривано свако дражење, Србије државе данас више нема.

— Овако се жадају надувени Мађари због српске пропаганде, а ти-ше се, да сад више Србије нема. Причекајте мало, пријатељи и једнокрвна браћо Бугара. Опашиће вам бахатост под козачким копитима, која већ газе земљу Св. Стевана.

Врло агилни и симпатични професор Васа Стајић, који је за кратко вријеме учинио цијели преокрет међу омладином у Угарској, лежи неспрестано у тамници од маја 1913., пошто је већ и 1912. г. неколико месеци издржавао казну у Сегдину због свога јединствено уређивањог листа. Ове године марта месеца јавио се једном свом пријатељу из затвора у Сомбатхељу. Извештава га, да ће кроз који дан, непознато куда, на робију од 6 и по година, на што је сада опет осуђен. «Не брини за мене, осећам се јак и духом и телом» вели, ма да је он већ годинама туберкулозан. Овом великом казном мора да су га судили због његовог апостолског рада у народу. У последње време станао је у Панчеву, бавио се продавањем српских књига, које је сам растурео од села до села, купећи народ око себе и говорећи му о српској историји, о људским и народним правима.

Žetev v Avstriji pod kontrolo nadzornikov. Uradni dunajski list od dne 15. junija prináša cesarsko naredbo, katera zabranjuje letošnje žetev, dokler ne imenuje vlada svojih nadzornikov. Ti občinski žitni nadzorniki bodo kontrolirali vso žetev v Avstriji. Imeli bodo čin javnih uradnikov. Pojedini občinam in večjim posestnikom določijo žitni nadzorniki mesečni kontingent žita, ki ga morajo oddati vojnému zavodu za žitni promet.

Narod tretjega razreda. «Edinost» 9./VI. piše: «Armeeblatt» 27./V. pravi, da je na Tirolskem vlada zamenjala vsa italijanska krajevna imena z nemškimi.

Isto je učinila vlada v Albaniji, nadomestila je italijanska imena z albanskimi. Tudi v Dalmaciji je prišel vladin odlok naj se italijanska imena zamenjajo s srbsko-hrvaškimi. In pri nas? «Armeeblatt» pravi, da je pravilnost samo jedna. Tudi v našem Primorju je isto. Ni-li Sv. Lucija, Opatje selo, Sv. Mihael i. t. d. na slovenski zemlji na njej stanuje slovenski narod. Naj začeto delo pravilnosti na Tirolskem, v Dalmaciji in v Albaniji zavлада tudi v slovenskem Primorju. —

«Sl. Narod» 27./V.: Pred veliko kasarno v Trstu se objavljajo vesti z bojišča samo v nemškem in italijanskem jeziku

«Edinost» od 30. IV. se pritožuje, ker se objavljajo samo nemške in italijanske zbirke za ranjence na Soči. Na konci pozivlja slovensko prebivalstvo, naj v znak protesta še vnaprej darujejo, če se tudi ne bo vedelo, da so to slovenski novci.

Slovenska gimnazija v Kromerizu. («Edinost» 7. V.) Pred nekaj dnevi smo čitali v «Slovincu» vest, da je že vse urejeno, da se zopet otvori goriška slovenska gimnazija in sicer v — Kromerizu. . . . Ze večkrat smo naglašali v našem listu, da se vprašanje goriške gimnazije da rešiti na jako prost način, moramo se čuditi zakaj iščejo mesto zanjo po vsej Avstriji, ko je mesto, ki je najbolj pripravo za goriško gimnazijo, tako blizu. Zakaj ne premesti vlada slovenske goriške gimnazije v Trst?

Slikarska razstava v Ljubljani. V paviljonu akademičnega slikarja g. Richarda Jakopiča v Ljubljani so otvorili 10. junija umetniško razstavo. Sodeluje: Jakopič, Magdič, Strnen, Vavpotič, Hinko Smrekar, Šantelj, Gašpari, Tratnik, Dolinar («Slovenec» 13. VI.)

Združene slovenske stranke. «Edinost», «Sl. Narod» in «Slovenec» poročajo, da so vse slovenske stranke sestavile skupen narodni program in hoćejo istega skupno zastopati v javnosti. Obširneje o tem prihodnjič.

Домаће вијести.

За српске бјегунце... На наше уредништво стигла је свота од 173 рубља и 55 копјејака, коју су послали заробљени Срби, Словенци и Чеси, а приложили су и неки свесни Руси и Румуни, да се употреби за српске бегунце у Русији и на Крфу. Сви прилагачи раде у Воткинском Заводу, Вјатскаја губ., па откинуће од својих уста, и сјетише се своје мученичке браће из Србије, који су морали оставити своју домовину испред дивљих Бугара, Маџара и Нјемца, да спасу једино што им је остало, своје главе. Из попутног писма сакупљача С. Т. С. и Ђ. Д. види се, како ни тешки заробљенички живот, ни одвојеност од своје браће, ни незнање о судбини толиких својих милих, нијесу овим синовима нашег напашеног, али храброг народа убили вјере у конач. у побједу наше свете и праведне ствари. Премда се у овом часу од заробљене браће може најмање очекивати материјална помоћ, браћа из Воткинског Завода, који су дош. и у прилику да зараде коју копјејку, њих 61, не заборављају, да има и таквих којима је горе од њих. Част им и слава!

Prilog «Slovenskom Jugu». Gospodja Lasta Nikolajevna Roller, Hrvatica iz Novočerkaska, poslala je 5 rubalja kao potporu za izdavanje našeg lista. Na ovaj način kao i svojim interesovanjem za zarobljene Jugoslovane u Novočerkasku i obaveštavanjem o njihovom nahodištu i stanju, a tako isto i širenjem «Slovenskog Juga», gospodja Roller dokazuje, da krv nije voda i da njezino srce skupa sa svima nama osjeća potrebu organizacionog rada svih naših ljudi, gdje god ih ima u Rusiji. Mi joj najljepše zahvaljujemo, kako za prilog, tako i za njezin patriotski rad.

Разне вијести.

Мађарске новине у Београду. У Београду је почео излазити лист на мађарском језику «Belgradi Hirek». Видила жаба, где се коњи поткивају, па и она дигла ногу. Откад су почели Мађари истицати своје туранско сродство са Бугарима, немају никако мира. Од Бугара их у будућности не смије ништа растављати, па је право, да се у Србији научи читати мађарски језик до бугарске границе. Нама се чини, да се он већ раширио до Владивостока, а отићи ће и даље, откада их је генерал Брусилов почео у чопорима пресељавати у Сибир и Туркестан.

Шта нам желе Бугари. Софијске новине «Народни Права» од 19. маја доносе уводни чланак «Великодушност при закључењу мира и кажу:

«Народ или народи победници не треба да имају обзира према добром суседству и пријатељству онога народа или оних народа, које су разбили, на основу уступака, снисходљивости и великодушности. Истинско и дуготрајно међународно пријатељство ствара се само онда, кад победници схвате историјску стварност и строго и неумољиво поставе само оне захтеве, које им налажу њихови законити интереси.

Ускоро ће можда бугарски дипломати имати да даду глас пред општом конференцијом мира, која ће довести до ликвидације рата. Они ће имати да искажу и теоријски образложе захтеве Бугарске, које је снага нашега оружја потпуно учврстила. Питање будућности Србије, нашег односа према суседним државама и остало биће претресано и коначно формулисано. У том питању, нарочито у питању будућности нашег правог непријатеља — Србије — наши дипломати треба да буду безобзирни, а што је главно, строги и неумољиви. Нека према том непријатељу наши дипломате забораве на сваку сентименталност, сваки хумани обзир и свако осећање.

Та држава, треба да буде избрисана са лица земљина, да се створе погодбе за миран културни рад осталих европских и балканских народа. То није злоба, пије варварство. То је једна виша неопходност за будућност човечанства, а пре свега за нас и остале суседне народе. Веома се згодно у овом питању могу приметити речи генијалног државника Бизмарка: никакве великодушности при закључењу мира!»

Josip Šagadin, načelnik «Sokola» v Ormožu išče sledeče brate «Sokole»: Dr. Franjo Trstenjak, Franjo Weber, Josip Kavčič, Alojzij Muršič, Stefan Kokot vsi z Ormoža. (Josip Šagadin, gor. Šebečino, губ. Курскaja).

Издавањел и одговорни уредник:

Милован Н. Митричевић.